

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ โดยได้แบ่งการศึกษาออกเป็นประเด็นหลัก 3 ประเด็น ได้แก่

- 1) นโยบายการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9, 11 และ ผลการวิเคราะห์นโยบายของ 5 สถานีโดยรวม
- 2) แนวทางการพิจารณาคัดเลือกนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ของทั้ง สถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานี
- 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในรายการข่าวโทรทัศน์ ซึ่งมีการ แยกแยะการวิเคราะห์ออกเป็นดังนี้
 - 3.1 ปัจจัยภายในองค์กรสถานีโทรทัศน์
 - 3.2 ปัจจัยภายนอกองค์กรสถานีโทรทัศน์

จากประเด็นหลักในการศึกษาทั้ง 3 ประเด็น ผู้วิจัยพบว่า ไม่ว่าจะ เป็นนโยบาย การนำเสนอข่าว แนวทางการพิจารณาคัดเลือกเสนอข่าวความรุนแรง รวมถึงปัจจัยที่มีผล ต่อการนำเสนอความรุนแรงในรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานีนั้น ฝ่ายข่าวทุก สถานีต่างก็มีการกำหนดลักษณะกฎเกณฑ์ที่คล้ายคลึง เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จนสามารถ นำมาสรุปเป็นภาพรวมให้เห็นว่า สื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์ใน ส่วนกลางมีแนวทางการ เสนอข่าวความรุนแรงในรูปแบบ และอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกันคือ การใช้วิจักษณ์ของ นักข่าว ช่างภาพ รวมถึงบรรณาธิการในการคัดเลือกข่าวที่มีความรุนแรง โดยคำนึงถึง ระเบียบ กว. ประกอบกันไปกับจรรยาบรรณของสื่อมวลชนเป็นหลัก โดยที่บรรณาธิการ ข่าวของสถานีโทรทัศน์ทุกสถานี เป็นบุคคลผู้มีอำนาจตัดสินใจขั้นสุดท้ายให้ออกอากาศภาพ รุนแรง ยกเว้นสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 อสมท. ที่โครงสร้างกระบวนการผลิตข่าว มีการ

จัดตั้งคณะกรรมการร่วมพิจารณาข่าวเป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นที่ปรึกษาในการตัดสินใจของบรรณาธิการ ในขณะที่ฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ นั้นอำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการให้ออกอากาศหรือไม่ออกอากาศ เป็นของบรรณาธิการ

1. นโยบายการนำเสนอข่าวสถานีโทรทัศน์ 5 สถานี

ลักษณะร่วมของการปฏิบัติงานข่าวทั้ง 5 สถานี

จากการวิเคราะห์ทำให้สัมภาษณ์ของบรรณาธิการข่าวสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานีเกี่ยวกับนโยบายการนำเสนอข่าว สามารถสรุปได้ว่า ในการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่องนั้น มีลักษณะแนวทางในทางปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ แต่ละสถานีจะมีการวางแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรข่าว ซึ่งเป็นที่ทราบโดยทั่วกันในองค์กรข่าว ได้แก่ ในกระบวนการผลิตข่าว บรรณาธิการจะเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจขั้นสุดท้ายที่จะอนุมัติให้ออก หรือ ไม่ออกอากาศ สัปดาห์ช่อง 3 ที่มีคณะกรรมการร่วมพิจารณาข่าว (กรจ.) เป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการอนุมัติให้ออกหรือไม่ออกอากาศ ในกระบวนการผลิตข่าวที่ประกอบไปด้วยนักข่าว ช่างภาพ ซึ่งได้จัดแบ่งความรับผิดชอบในสาขางานข่าวต่าง ๆ ได้แก่ ข่าวในพระราชสำนัก ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าวกทม. ข่าวอาชญากรรม ข่าวต่างประเทศ และข่าวกีฬา โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกข่าวตามหลักการคัดเลือกข่าวโดยทั่วไปที่ประกอบด้วย ความทันต่อเหตุการณ์ (Immediacy) ความใกล้ชิด (Proximity) ความสำคัญ (Prominence) ความเป็นผลกระทบ (Consequence) ความขัดแย้ง (Conflict) และความสนใจของมนุษย์ (Human Interest)

นอกจากนี้ยังพบว่าในการคัดเลือกและจัดเรียงลำดับข่าวของบรรณาธิการข่าวทุกสถานี ต่างคัดเลือกข่าวที่อยู่ในความสนใจของประชาชนเป็นหลักสำคัญ โดยให้ความสำคัญต่อเหตุการณ์ในข่าวมากกว่าตัวบุคคล รวมถึงต้องปฏิบัติตามนโยบายสถานี กล่าวคือเป็นที่ทราบกันดีว่าสื่อมวลชนวิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนของรัฐบาลตามบทบัญญัติการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์ จึงต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลโดยตรง แต่ก็มีสถานีโทรทัศน์ที่เป็นการดำเนินงานโดยเอกชน ได้แก่ ช่อง 3 และช่อง 7 ซึ่งไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นผลให้สถานีโทรทัศน์ทั้ง 2 สถานี ต้องรับภาระในการหารายได้จุนเจือสถานี

และเป็นค่าเช่าสัมปทานให้แก่ต้นสังกัดคือ กองทัพบกของสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 และ อสมท. ของสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 จึงเป็นผลให้การดำเนินนโยบายสถานีเป็นไปในด้านธุรกิจมากกว่า สถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ซึ่งแม้ว่าจะดำเนินการเพื่อธุรกิจเป็นหลักประการหนึ่งก็ตาม แต่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 และ 7 ก็ต้องปฏิบัติตามแนวนโยบายจากภาครัฐ ซึ่งรัฐได้จัดตั้งองค์กร ตัวแทนเพื่อควบคุม ดูแล ดังเช่น สถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ กล่าวคือ ช่อง 3, 9 นโยบายฝ่าย ข่าวต้องคำนึงถึงนโยบายสถานี ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของ อสมท. ช่อง 5, 7 นโยบาย ฝ่ายข่าวต้องคำนึงถึงนโยบายสถานี ซึ่งอยู่ในความดูแลของกองทัพบกช่อง 11 เป็นการ บริหารโดยกรมประชาสัมพันธ์

2) แนวทางการพิจารณาคัดเลือกข่าวที่มีความรุนแรง

จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ บรรณาธิการ นักข่าว และ ช่างภาพ สถานี โทรทัศน์ทั้ง 5 สถานี สามารถสรุปได้ว่า ในการพิจารณาคัดเลือกภาพที่มีความรุนแรงเพื่อนำเสนอในรายการข่าวนั้น บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการคัดเลือกภาพ อันได้แก่ นักข่าว ช่างภาพ เจ้าหน้าที่ติดต่อ และ บรรณาธิการผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย บุคคลเหล่านี้ จะใช้ วิจารณญาณของตนเองโดยวัดความรุนแรงจากความรู้สึกที่มีต่อภาพความรุนแรงที่ปรากฏใน ข่าวนั้น ไม่ว่าจะเป็นภาพอุบัติเหตุ การฆาตกรรม หรือความเสียหายจากภัยพิบัติ ซึ่งจาก ประเด็นนี้ ผู้วิจัยพบว่า บุคคลแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันในการตัดสินใจถึงระดับความ รุนแรงที่เกินสมควรจะออกอากาศ นักข่าวบางคนมีความเห็นว่า ภาพที่รุนแรงน่ากลัวไม่สม ควรจะนำออกอากาศเลยเพียงการเสนอเนื้อหาข่าวก็น่าจะเพียงพอ ในขณะที่นักข่าวอีก หลายคนให้สัมภาษณ์ว่า บางครั้งข่าวอุบัติเหตุ ภัยพิบัติ อาชญากรรมต่าง ๆ จำเป็นต้องนำ ภาพเหตุการณ์ออกอากาศ เพื่อเป็นอุทาหรณ์เตือนสติให้เห็นภัยจากความประมาท และอีก หลายความเห็นที่กล่าวว่า สมควรนำออกอากาศแต่ต้องเป็นการถ่ายภาพระยะไกล หรือมี การทำเทคนิคเบลอลภาพเสียก่อน แล้วจึงนำเผยแพร่ทางรายการข่าว ตัวอย่างต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การที่แนวทางการคัดเลือกภาพที่มีความรุนแรงเป็น สิ่งที่ต้องตัดสินใจจากวิจารณญาณของบุคลากรข่าว ทำให้เกิดความแตกต่างกันในการตัดสินใจ คัดเลือก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้ตัดสินใจคัดเลือกเป็นบรรณาธิการ ซึ่งเป็นผู้มี อำนาจในการตัดสินใจขั้นสุดท้ายก่อนนำออกอากาศ หากบรรณาธิการเป็นผู้ที่มีทัศนคติชอบ ความรุนแรงหรือเคยชินกับความรุนแรง ย่อมส่งผลให้มีการออกอากาศภาพความรุนแรงใน

รายการข่าวในปริมาณที่มาก

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลสรุปแห่งการตัดสินใจคัดเลือกภาพความรุนแรงเพื่อเสนอ
ในรายการข่าว จะปรากฏว่า เป็นการใช่วิชาญาณของบุคลากรข่าว โดยเฉพาะ
บรรณาธิการเป็นสำคัญนั้น แต่ผู้วิจัยได้พบว่าการใช้วิชาญาณดังกล่าว มีกรอบในการคัด
เลือกที่สามารถสรุปได้คือ

1. การคัดเลือกโดยคำนึงถึงภาพที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของคนดู ได้แก่
ภาพคนบาดเจ็บ บาดแผล คนตายด้วยอุบัติเหตุ ฆาตกรรม ภาพอนาจาร รวมถึงภาพการ
กระทำผิดของเยาวชน

2. การคัดเลือกโดยคำนึงถึงเนื้อหาและภาพที่มีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่น
คงของชาติและภาพพจน์อันดีงามของประเทศ ซึ่งได้แก่ ภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรง
ทางการเมือง การประท้วง การก่อจลาจล สงคราม เป็นต้น

3. การคัดเลือกโดยคำนึงถึงกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ทางสื่อสารมวลชน และ
กฎหมายหมิ่นประมาท

จะเห็นได้ว่า ในการคัดเลือกภาพที่มีความรุนแรงเพื่อนำเสนอในรายการข่าว
ของฝ่ายข่าวแต่ละสถานีจะเป็นการใช่วิชาญาณของนักข่าว ช่างภาพ เจ้าหน้าที่ติดต่อ
และการตัดสินใจขั้นสุดท้ายเป็นของบรรณาธิการ โดยมีกรอบที่ใช้เป็นแนวทางในการ
พิจารณาคัดเลือก 3 ประการดังกล่าวข้างต้น

3) ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในข่าว
โทรทัศน์ออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ ปัจจัยภายในองค์การสถานีโทรทัศน์ และปัจจัยภาย
นอกองค์การสถานีโทรทัศน์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานีกล่าวถึง
ปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณาคัดเลือกนำเสนอความรุนแรงในรายการข่าวในลักษณะที่สอดคล้อง
คลึงกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยภายในองค์การสถานีโทรทัศน์ ที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในข่าว
โทรทัศน์ ได้แก่ การที่กระบวนการผลิตข่าวของสถานีมีบรรณาธิการเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจ
ขั้นสุดท้ายในการนำออกอากาศ ดังนั้นปัจจัยประการสำคัญที่สุดในประเด็นของปัจจัยภายใน

องค์กรจึงได้แก่ การตัดสินใจของบรรณาธิการ เพราะตามระเบียบ กบว. บรรณาธิการ เป็นผู้ที่มีอำนาจและรับผิดชอบในการให้ออกอากาศข่าวหรือไม่ออกอากาศ และยังเป็นผู้ตรวจสอบข่าวต่าง ๆ ก่อนนำออกอากาศด้วย

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 นอกจากจะมีบรรณาธิการ เป็นผู้ตัดสินใจอนุมัติให้ออกหรือไม่ออกอากาศแล้ว ยังมีคณะกรรมการร่วมพิจารณาข่าว ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นที่ปรึกษาให้แก่บรรณาธิการและบุคลากรข่าว ซึ่งพบว่าบทบาทของคณะกรรมการดังกล่าวมีผลต่อการตัดสินใจคัดเลือกนำเสนอข่าวที่รวมถึง การเสนอความรุนแรง ในรายการข่าวด้วย

จึงสามารถสรุปได้ว่า ในโครงสร้างการทำงานของฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานีนั้น ช่อง 5, 7, 9, 11 มีบรรณาธิการเป็นผู้ตัดสินใจให้ออกหรือไม่ออกอากาศข่าว ความรุนแรง ยกเว้นช่อง 3 ที่มี กรจ. เป็นผู้ตัดสินใจคัดเลือกซึ่งถือว่ามีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่าบรรณาธิการ

ปัจจัยภายนอกองค์การสถานีโทรทัศน์ ที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ ผลสรุปจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายนอกองค์การเป็นปัจจัยที่มีลักษณะเป็นสภาวะแวดล้อมหรือบริบทที่มีบทบาทในการตัดสินใจออกอากาศภาพรุนแรงของผู้มีอำนาจตัดสินใจให้ออกอากาศ ซึ่งได้กล่าวไปแล้วว่าสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง จะมีบรรณาธิการเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจด้วยตนเอง ยกเว้นช่อง 3 ที่บรรณาธิการมีอำนาจตัดสินใจในระดับหนึ่งแต่ต้องเป็นไปตามคำแนะนำของ กรจ.

สภาวะแวดล้อมที่ผู้วิจัยพบว่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออกอากาศภาพรุนแรงในรายการข่าวของทั้ง 5 สถานี เริ่มตามลำดับความสำคัญจากค่าให้สัมภาษณ์ของบรรณาธิการ นักข่าว และช่างภาพ ซึ่งกล่าวว่า ในการตัดสินใจคัดเลือกภาพ เนื้อหาประเด็นข่าวที่มีความรุนแรง จะเป็นการใช้พิจารณาโดยคำนึงถึงระเบียบ กบว. ที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเสนอเนื้อหาความรุนแรง ประกอบไปกับจรรยาบรรณ รวมทั้งการระมัดระวังในส่วนของกฎหมายหมิ่นประมาทด้วย

กฎหมายระเบียบต่าง ๆ ทางสื่อสารมวลชนที่เป็นการควบคุมการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงทางโทรทัศน์ ได้แก่ ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

พ.ศ. 2518 ข้อ 33 วงเล็บ 5 ที่กล่าวว่า สถานีทุกสถานีจะต้องไม่ออกอากาศในเรื่องที่ทำให้ประชาชนตื่นตระหนก เสียขวัญ เกิดการอลหม่าน เกิดความแตกแยก หรือกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติ หรือความสัมพันธ์อันดีกับต่างประเทศ จะเห็นว่าเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ครอบคลุมการเสนอความรุนแรงทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับกรอบที่บุคลากรข่าวช่องต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางการตัดสินใจคัดเลือกภาพประการหนึ่งคือการคำนึงถึงภาพที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ความแตกแยก และความสัมพันธ์อันดีกับต่างประเทศ

นอกจากนี้ยังมีระเบียบว่าด้วยการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ทางวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2521 ข้อ 14 ที่พบว่าเป็นระเบียบที่มีข้อกำหนดเป็นลักษณะการควบคุมการนำเสนอความรุนแรงทางโทรทัศน์ที่ชัดเจนมากกว่าระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 โดยจะเห็นได้จากข้อกำหนดที่พบว่าครอบคลุมการเสนอเนื้อหาความรุนแรงทางโทรทัศน์ในลักษณะต่าง ๆ หลายลักษณะ และมีการระบุถึงการควบคุมการเสนอเนื้อหาความรุนแรงโดยตรง ได้แก่ ข้อ 14(8) ที่ว่า ไม่เป็นการแสดงออกถึงความทารุณโหดร้าย ชาตมนุษยธรรม ป่าเถื่อน หรืออุจาดแก่ผู้ชม

จึงสามารถสรุปในประเด็นปัจจัยภายนอกองค์กรสถานีโทรทัศน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ ประการแรก ได้แก่ ระเบียบ กบว. กฎหมายทางสื่อสารมวลชน และกฎหมายหมิ่นประมาท รวมถึงจรรยาบรรณนั่นเอง ปัจจัยประการต่อมาคือ สภาวะการแข่งขันนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานี ซึ่งพบว่า สิ่งที่เป็นแรงกระตุ้นหรือผลักดันให้มีการแข่งขันนำเสนอข่าว ได้แก่ เหตุผลทางธุรกิจของสถานี ที่ต้องการให้รายการข่าวได้รับความสนใจจากประชาชนผู้รับสารมากกว่าช่องอื่น ๆ ซึ่งเมื่ออัตราผู้ชมมากก็จะส่งผลให้โฆษณาเข้าสถานีมากขึ้นเป็นรายได้ส่วนหนึ่งของสถานี โดยเฉพาะจากค่าให้สัมภาษณ์ของบรรณาธิการช่อง 7 ที่กล่าวถึงความจำเป็นในการนำเสนอข่าวอาชญากรรมเพื่อให้รายการข่าวมีสีสันสามารถดึงดูดความสนใจของคนดู และเจตจำนงค้ำของบริษัทโฆษณาที่ต้องการให้มีการเสนอข่าวอาชญากรรมในรายการข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 (สุทธิ จงเจียมจิตต์ , อ้างแล้ว)

นอกจากเหตุผลทางด้านธุรกิจแล้วยังพบว่า แรงผลักดันที่ทำให้เกิดภาวะการแข่งขันในการผลิตและเสนอข่าวของช่องต่าง ๆ ยังมาจากการให้รางวัลเกียรติยศ แก่

นักข่าวดีเด่นและช่างภาพดีเด่น ดังจะเห็นได้จากภาพข่าวที่ได้รับรางวัลมักเป็นภาพข่าว เหตุการณ์ ภัยพิบัติ เช่น รางวัลโทรทัศน์ทองคำครั้งที่ 1 ปีพ.ศ. 2530 ที่มีการมอบรางวัล สาารคดีเชิงข่าวโทรทัศน์ดีเด่น 2 รางวัล ได้แก่

-ข่าวเหตุการณ์เผาโรงงานแทนทาลัมที่จังหวัดภูเก็ต ของฝ่ายข่าวสถานี
โทรทัศน์ช่อง 9

-ข่าวเหตุการณ์จับตัวประกันศาลอาญา ของฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก
ช่อง 5

จะเห็นว่ารางวัลข่าวดีเด่นนี้ล้วนเป็นข่าวเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงทั้งสิ้น

จากสภาพแวดล้อมที่เกิดการแข่งขันการนำเสนอข่าวให้มีความฉับไวทันเหตุการณ์ เป็นจุดหนึ่งที่ทำให้ เกิดความเร่งรีบในการนำข่าวออกอากาศ โดยเฉพาะในกรณีข่าว เหตุการณ์ อุบัติเหตุ ภัยพิบัติ ซึ่งเป็นลักษณะข่าวด่วนที่ต้องนำออกอากาศให้ทันท่วงที ในกรณี นี้บรรณาธิการข่าวช่องต่าง ๆ ถือว่าเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ไม่มีการตรวจสอบข่าวก่อนเผยแพร่ สู่อากาศ เป็นผลให้มีการออกอากาศภาพที่มีความรุนแรง จึงนับได้ว่าข้อจำกัดด้านเวลาที่ ต้องเร่งรีบเสนอข่าวเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจคัดเลือกภาพที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการ แข่งขันนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานี

ปัจจัยภายนอกองค์กรอีกประการหนึ่ง ที่มีผลต่อการตัดสินใจคัดเลือกภาพความ รุนแรง ได้แก่ ปฏิกริยาตอบกลับของผู้รับสาร(Feedback) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการแสดงความคิด เห็นเกี่ยวกับภาพที่ออกอากาศในรายการข่าวไปยังสื่อมวลชน คือ สถานีโทรทัศน์ช่อง ต่าง ๆ โดยตรง เป็นการติดต่อโดยตรงหรือจดหมาย นอกจากผลสะท้อนกลับจากผู้ชม รายการข่าวโทรทัศน์โดยทั่วไปแล้ว ยังมาจากสื่อมวลชนประเภทอื่น ซึ่งแสดงออกทางบทความ บทวิจารณ์ การสัมภาษณ์ โดยที่การแสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่มักมีความสอดคล้องกัน คือ การแสดงความไม่เห็นด้วยกับการเสนอเนื้อหาและภาพความรุนแรงในรายการข่าวโทรทัศน์ การกระตุ้นให้สื่อมวลชนตระหนักถึงผลกระทบในทางลบของการเสนอข่าวความรุนแรงต่อผู้ชม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน

อภิปรายผล

นโยบายการนำเสนอข่าวโทรทัศน์

ผลจากการวิจัยที่ได้จะเห็นว่า สถานีโทรทัศน์ในส่วนกลางทั้ง 5 สถานี คือ ช่อง 3, 5, 7, 9, 11 ต่างก็มีการกล่าวถึงนโยบายการนำเสนอข่าวในลักษณะของข้อตกลงร่วมกันในกองบรรณาธิการ เพื่อเป็นหลักปฏิบัติในการทำงาน และที่น่าสังเกตคือ นโยบายการนำเสนอข่าวของแต่ละสถานีไม่มีความแตกต่างกัน ทุกสถานีต่างก็ประสงค์ให้ข่าวของสถานีตนสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชม โดยการเสนอข่าวที่กำลังเป็นที่สนใจของประชาชนเป็นหลักการประการสำคัญของทุกสถานี โดยในกระบวนการผลิตข่าวบรรณาธิการจะเป็นผู้ตัดสินใจในการออกอากาศและจัดลำดับความสำคัญของข่าวในการนำเสนอแต่ละวัน แต่ทั้งนี้ จากการที่พบว่าสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 มีกระบวนการผลิตข่าวที่แตกต่างไปจากช่องอื่น ๆ อย่างชัดเจน คือ การจัดตั้งคณะกรรมการร่วมพิจารณาข่าว (กรจ.) เป็นผู้ให้คำปรึกษาและมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องการอนุมัติให้ออกหรือไม่ออกอากาศ ซึ่งถ้าพิจารณาดูโครงสร้างภายในฝ่ายข่าวแต่ละสถานีแล้ว การตรวจสอบข่าวก่อนนำออกอากาศของฝ่ายข่าวช่อง 3 น่าจะมีความรัดกุมกว่าช่องอื่น ๆ เพราะมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาขึ้นมาดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ คุณลักษมี คงลาภ (2534) ในเรื่องปริมาณการนำเสนอความรุนแรงในรายการข่าวโทรทัศน์พบว่า สถานีโทรทัศน์แต่ละสถานีมีการเสนอความรุนแรงในรายการข่าวในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ช่อง 3 คิดเป็นร้อยละ 10.65 ช่อง 5 คิดเป็นร้อยละ 9.23 ช่อง 7 ร้อยละ 11.26 ช่อง 9 เสนอความรุนแรงในรายการข่าวร้อยละ 8.69 และช่อง 11 ร้อยละ 8.60 ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า แม้ช่อง 3 จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมพิจารณาข่าวขึ้นมาเพื่อเป็นที่ปรึกษาและร่วมในการตัดสินใจในการออกอากาศข่าวแต่ไม่ได้มีผลต่อการกลั่นกรองข่าวที่มีความรุนแรงเท่าไรนัก

แนวทางการพิจารณาคัดเลือกเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์

แนวทางการพิจารณาคัดเลือกเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานี ต่างก็มีลักษณะที่สอดคล้องกัน ได้แก่ การใช้วิธีการฉายภาพ สามัญสำนึก

ของนักข่าว ช่างภาพ เจ้าหน้าที่ติดต่อ และบรรณาธิการเป็นหลัก โดยวัดความรู้สึกที่มีต่อ ความรุนแรงของภาพข่าวที่ปรากฏเพื่อพิจารณาว่าสมควรหรือไม่สมควรออกอากาศ แต่ทั้ง นี้บุคลากรดังกล่าวจะต้องมีกรอบในการคัดเลือกควบคู่ไปกับพิจารณาญาณเช่นกัน นั่นคือ ต้อง คำนึงถึงจรรยาบรรณในวิชาชีพ กฎหมายระเบียบต่าง ๆ และผลกระทบอันจะเกิดแก่ผู้รับ สาร ผู้วิจัยพบว่า การกำหนดแนวทางพิจารณาคัดเลือกเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ ของบุคลากรข่าวทุกสถานี มีที่มาแห่งการกำหนดแนวทางก็คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอ ความรุนแรงในข่าวนั้นเอง เพราะผลการวิจัยพบว่า ประเด็นทั้ง 2 ประเด็นนี้สอดคล้องกัน จึงสามารถกล่าวได้ว่า เหตุที่ฝ่ายข่าวต้องกำหนดแนวทางการนำเสนอข่าวความ รุนแรงไว้ก็เนื่องจาก ปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามามีผลต่อการเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ อันได้แก่ กฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ จรรยาบรรณในวิชาชีพ นโยบายสถานีโทรทัศน์ การ แข่งขันระหว่างสถานีโทรทัศน์ และปฏิกริยาตอบกลับจากผู้ชมนั่นเอง

ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์

เป็นที่น่าสังเกตว่าผลการวิจัยที่ได้นั้น ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงใน ข่าวโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานีจะสอดคล้องกัน สามารถกล่าวเป็นภาพรวมของ ปัจจัยที่มีผลต่อการเสนอความรุนแรงในรายการข่าวของสถานีหลักในส่วนกลางได้ โดยที่ ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดต่อการเสนอภาพรุนแรงในข่าวก็คือ การตัดสินใจของบรรณาธิการที่มี กรอบในแง่กฎหมาย ระเบียบ จรรยาบรรณ นโยบายสถานี สภาวะการเร่งรีบเพื่อนำเสนอ ข่าวอันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านเวลา เพราะการเสนอข่าวบางข่าวเป็นการเสนอฉบับล้น ทันต่อเหตุการณ์ เป็นผลให้ไม่ได้รับการตรวจสอบ กลั่นกรอง จากบรรณาธิการ เป็น กระบวนการผลิต และ นำเสนออย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุผลในด้านการแข่งขันระหว่างสถานี โทรทัศน์ จึงเกิดการมองข้ามผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการที่ภาพความรุนแรงเหล่านั้นจะ สร้างความรู้สึกตื่นตระหนกต่อคนดู โดยเฉพาะในกรณีที่คนดูเป็นเด็กหรือเยาวชน

นอกจากปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังพบว่า ปัจจัยทางด้านผลสะท้อน กลับจากผู้ชมรายการข่าว ก็ยังเป็นผลให้บรรณาธิการและฝ่ายข่าวต้องตระหนักถึงผลกระทบ ที่เกิดจากการเสนอภาพรุนแรงทางรายการข่าวและเพิ่มความระมัดระวังในการนำเสนอ แม้ว่าจะมีบางปฏิกริยาที่แสดงให้เห็นว่า เห็นด้วยกับการเสนอภาพความรุนแรง แต่ก็ เป็น เพียงส่วนน้อย

เมื่อพิจารณาแล้ว สรุปได้ว่า เหตุผลที่สามารถนำมาสนับสนุนว่าตัวจักรสำคัญที่เป็นผลให้ภาพความรุนแรงถูกนำเสนอในรายการข่าวคือ การคัดเลือกของบรรณาธิการ เนื่องจาก

ประการแรก ตามที่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ กบว. เพื่อเป็นคณะกรรมการผู้ควบคุมการเสนอรายการต่าง ๆ ทางโทรทัศน์ทุกรายการที่ต้องมีการตรวจสอบจาก กบว. ก่อนนำออกอากาศ มีเพียงรายการข่าวเท่านั้นที่ไม่ต้องผ่านการตรวจสอบดังกล่าว แต่ทั้งนี้ระเบียบ กบว. ก็มีการระบุให้ผู้รับผิดชอบในการเสนอข่าวคือบรรณาธิการ ดังนั้นไม่ว่าจะมีการออกอากาศข่าวใด ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อลบบรรณาธิการเป็นผู้ที่ได้รับมอบอำนาจส่วนหนึ่งจาก กบว. ให้เป็นผู้รับผิดชอบต่อผลกระทบใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเสนอข่าว จึงสามารถนำมาเป็นข้อมูลสนับสนุนได้ว่า บรรณาธิการเป็นกลไกสำคัญในการอนุมัติให้เนื้อหาข่าวความรุนแรงได้ออกอากาศ

ประการที่สอง เป็นผลพวงจากการที่สถานีโทรทัศน์ทุกสถานีต่างก็ได้รับสิทธิพิเศษจากคณะกรรมการ กบว. ที่ไม่ต้องนำภาพยนตร์ข่าวให้ กบว. ตรวจสอบก่อน จึงกล่าวได้ว่า ฟ้าสข่าวสถานีโทรทัศน์มีอิสระในการนำเสนอข่าว ดังนั้นจึงสามารถออกอากาศข่าวได้ แม้ว่าจะเป็นข่าวที่มีเนื้อหาและภาพความรุนแรง เพราะจากการสัมภาษณ์พบว่า บรรณาธิการข่าวได้อนุมัติให้นำเสนอข่าวความรุนแรงจาก กบว. แต่ไม่ปรากฏว่ามีการลงโทษอย่างรุนแรงจากคณะกรรมการ กบว. แต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

1. สื่อมวลชนควรตระหนักถึง บทบาทของผู้ชมในฐานะที่ผู้ชมเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่สามารถทำให้สื่อมวลชนดำเนินกิจการและอยู่รอดได้ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อการเสนอรายการโทรทัศน์ รวมถึงคำนึงถึงความต้องการของผู้ชมและนำเสนอรายการที่มีประโยชน์ต่อผู้ชมมากที่สุด
2. สื่อมวลชน โดยเฉพาะในส่วนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ควรได้ตระหนักถึงจรรยาบรรณในวิชาชีพให้มาก เพื่อนำมาซึ่งการเสนอข่าวสารที่ถูกต้องและระมัดระวังผลกระทบทางลบอันอาจเกิดขึ้นจากการนำเสนอข่าวโทรทัศน์
3. ผู้ชมในฐานะองค์กรหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร ควรได้ตระหนักถึงสิทธิในการรับรู้ข่าวสาร โดยการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไข การผลิต การจัดการ และการนำเสนอรายการต่าง ๆ ทางโทรทัศน์ เพื่อให้เป็นรายการที่มีคุณภาพ มีประโยชน์ต่อผู้รับสารมากที่สุด
4. ปัจจุบันข่าวสารทางหนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสารข่าว มักมีการเสนอภาพรุนแรงในปริมาณมาก จึงควรที่จะมีการกระตุ้นให้เกิดการตระหนักในผลของการเสนอความรุนแรงที่จะมีต่อผู้รับสาร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย